

YOK HÜKMÜNDE BİR VAR

okul kırmış çocuklar gibi gelirdim sana
sevencimi sırt çantama doldurup
tozu göğe ağmış bir güneş alımda
zil zurna dayanırdım kapına
sevencim: yok hükmünde bir var

ıssız adalar gibi dururdun karşımda
üstüme salardın suskunluğunu
ürkerdim sesinin sahiciliğinden
ne söylesem bir eksik
sözlerim: yok hükmünde bir var

boşuna bekledim iki çay söyleyip
açık sesli bir adam olmanı
yeni hayatlara uyanır gibi konuşmanı
katran karası uykuları çekip almanı üzerimden
yüreğimi tutup çayırılara çıkarmanı
kiraz çiçekleri devşirmeni saçlarımdan
nergislerin boy vermesini bakışlarında
küçük zamanlara büyük tarihler atmanı

aynı insan olmak için sesinle
sesimi çıkarıp asmam boşuna
sahi nasıl olur da bir insan
yokluğu hatırlatır başkasına
varlığım: yok hükmünde bir var

bütün gücün güçsüzlüğündendi oysa
şimdi düşünüyorum da

aşk : var hükmünde bir yok

Filiz ÇELİK DOĞRU

YÜREĞİM

Sus konuşma hiçbir şey söyleme
Sus ve sadece dinle ağıdımı
Ayrılığını sor, sensiz yüreğime
Yutkunmadan konuşabilecek mi

Ayrılığın türküsü, deli eder yüreğimi
Ne olur, tarumar etme ey sevgili
Şeviyorum desen, sevindirsen beni
Ölmeden önce kavuşabilecek mi

Mustafa PARLAK

KKTC'de Kapalı Maraş, 46 yıl sonra 8 Ekim 2020 Perşembe günü açıldı!

KIZILDI UZAKLAR

Gün batıyordu, Kızıldı Uzaklar.

Sesler çoğalıyordu, çocuklar koşuyordu,
konuşuyordu bir adam, Aksine bir yaşamdı
bugün yaşananlar.

Elde avuçta yoktu, zordu bütün kolaylar...

Gün batıyordu, **Kızıldı Uzaklar**, Yaslanırken
hayata, yaşlanıyordu aslında insan, İster istemez
bitiyordu ömür, Öncesinde kalyordu sözler,
gülüşler, nefretler ve **AŞK**...

Hiç bir şeyin saati yoktu aslında, hep sende
saklandım ben, kimse tanıyıyordu beni, sen
çıkıyordun hiç aklımdan...

Gün batıyordu, Kızıldı Uzaklar...

Elbisen siyahtı, bakışların hırçın, gülüşün kırmızı,
ayakların kum...

Yum gözlerini hadi yum, hırsızken sabahlar sen
yanımda kal, uyanmayalım bugün, bütün
hayallerimiz gerçek olsun, buz dağının ardın
kalsın tüm günahlar...

Sonsuzluğu yok bu seferki sonun, adın gibi eşsiz
ve sahi...

Gün batıyordu Kızıldı Uzaklar, beni çağırıyordu,
umutlar yarınlar ve **SEN**...

Alper ÖZSAKINÇ

SONELER

Sone - 2

Cezası sürgün aşkın yolcuym keşiş gibi
Ne zaman göğe baksam hep seni bulacağım
Tükenince gözlerim sende kaybolacağım
Yorgun bir akşam üstü kaybolan güneş gibi

Ölüm hayata gölge iki yoldaş eş gibi
İnci çiçeği gibi mutlaka solacağım
Dağda kar, yürekte kor, dilde söz kalacağım
Tutuşmazsa elimiz tutuşan ateş gibi

Parmakların törene sessizce yağın kardır
Şu yasak konçertodan yükselen notalardır
Dokunmasınlar bana cehennemden betерim

Dert olsan da çekerim seni çilekeş gibi
Yolculuklar özlemim, emeğim, alın terim
Arkadaşın, sırdaşın, dilersen kardeş gibi

Hüseyin Avni CENGİZ

BENİM İÇİN

1.
Ey bana cefâyı âşına eden
Kaşların o zülfe vur benim için
Bekledim kapında görmedi diden
Mahşerin önümde sur benim için

2.
Yokluğunda bil ki yaşlanıyorum
Vuslatın mazimdi hep anıyorum
Sanki uçtu gitti yok sanıyorum
Gittigin o yerde dur benim için

3.
Yorgunum tükendi ömrü baharım
Tek senin içindi leyl-i neharım
Yangının içimde aşkınla harım
Gözlerin yolumda nur benim için

4.
Kaybolan ömürde yol sana çıkar
Sözlerin silahtı bağırma sıkır
Gönlünün figânı dünyamı yıkar
Bitmeyen bi düşte kur benim için

fâilâtü / fâilâtü / feilün

... / ... / ...

Mehmet EKİCİ

erguvân

istanbul'da erguvândım ben
erguvân vakti istanbul
görmedin
âmâ gözlere de dokundum
fark etmedin

pembeydi her bir yanım
üstü ve altı mavi şehrin
kıyısına kuruldum
başkasında yok gözüm
istanbul'a vuruldum

yâr...yâr... istanbul'um ben
çepeçevre erguvânı
varlığımı inkardaysan
tam da şimdi gör beni

giy entarini yâr
pembeden olsun
evvelde senin olan bahtiyâr
âhirde benim olsun

Turan BORANOĞLU

A Ş K Ü ç l e m e s i

AŞK ÜLKESİ

Aşıklar ülkesinde, gerçekler rüya olur;
Zaman tersine döner, başka bir dünya olur.
O gönüller sultanı kendini gösterince
Diriler candan geçer, ölüler ihya olur.

AŞKIN ZEVKİ

Mecnun'un gittiği köy, şimdi uzaklardadır;
Fakat duyduğu sesler hala kulaklardadır.
Gerçek sevgiye mekan kalmadı gönüllerde,
Sözler gibi aşklar da yalnız dudaklardadır.

AŞK ATEŞİ

Şöyle bir göz ucuyla yüzüme baktı geçti,
Bağrımın ortasına bir kor bıraktı geçti.
Nemrut'un ateşinden daha büyük bir ateş,
Aşka geçit vermeyen her şeyi yaktı geçti.

Şeyhettin YALÇINKAYA

BİR
Kıbrıs
Manisi

Dere boyu bağlama
Gidiyorum ağlama
Ben buralı değilim
Bana gönül bağlama

Azerbaycan

Varsa bedenimde bir can,
Seninleyiz Azerbaycan.
Ayrılmaz bir bütünüz biz,
Kanımız bir Azerbaycan.

Farklı değil, bir milletiz,
Aynı anadan kardeşiz,
Birbirimizi severiz,
Özümüz bir Azerbaycan.

Ermeni Moskof bir olsa,
Hepsi üstümüze gelse,
Dünya ona eşlik etse,
Kavlimiz bir Azerbaycan.

Hazar, Akdeniz'e bakar,
Karadeniz, şimşek çakar,
Karabağ, yürekler yakar,
Gönlümüz bir Azerbaycan.

Ermeniye atacağız,
Önümüze katacağız,
Karabağ'ı alacağız
Andımız bir Azerbaycan.

Sert, kırılmaz Türkün gücü,
Korkunç olur onun öcü,
Hiçbir şeyi görmez gözü,
Derdimiz bir Azerbaycan.

Biz, üç devlet, bir milletiz,
Düşmanlara bir illetiz,
Dost bilene, hep güveniz,
Gücümüz bir Azerbaycan.

Bayrağımız ay yıldızlı,
Salınır hep nazlı nazlı,
Bazen rüzgârdan da hızlı,
Coşkumuz bir Azerbaycan.

Bağlıyız birbirimize,
Ateş düşmüş gönlümüze,
Sevgi girmiş özümüze
Kalbimiz bir Azerbaycan.

Yözcü, ayırmaz kendinden,
Kahrolup gider derdinden,
Tutamaz ise elinden,
Dilimiz bir Azerbaycan.

Hakan YOZCU

AŞK GERİ DÖNÜYOR !

Ve geri dönüyor aşk
Suçunu bilen
Ama gidecek kapısı olmayan
Bir çocuğun kocaman bakışıyla,
Kırpiklerinde ıslak suçları
Burnundan gelmiş günahlarıyla...

Dönüyor, şeb-i arus misali
Bir yanı nefisle bulanmış insan
Diğer yanı inadına ilahi...
Anadolu topraklarına,
Hint kızlarının alınındaki
Kırmızı damlaya dönüyor...
Kuzeyin soğuk saraylarında,
Dans ediyor çölün sıcak taneleri,
Din olup bir olup
Cennetten dönüyor, Âdem'le Havva misali...

Dünya gibi dönüyor
Döndüğünü fark etmiyor, gerçekten sevmeyenler
Belki kitaplarında yazılı bir bilmece
Ya da bir kural gibi kalıyor akıllarında
İki sessiz bir sesli
Üç harf, tek hece...

Nasıl dönüyorsa renkten renge kâinat
Yazdan kışa, bahardan güne
Ve nasıl dönüyorsa mutluluktan acıya yüzün
İşte öyle dönüyor
Her mevsimi ayrı heyecan, her mimiğin aynı hüznün...

Döner de konmaz mı avuçlarıma
Çizmez mi yeniden ellerimdeki çizgileri
Adımlarımı sabitlemez mi kendine
Gözlerimi takmaz mı gözlerine...
Olsun, yeter ki gelsin
Kapsında değer beklemeye
Hoş gelsin sefa getiren
Aşk ne olur devam et dönmeye...

Ayşe İSMETOĞLU

ÇARE

Kunduracı pabuç yapar
İnce deriden.

Ben isterim
Demirden olsun
Üç ayda bir delinmesin
Dayansın.
Çocuk okuldan kalmasın
Ağlasın
Başıma dert olmasın.

Celal VARDAR
(Pazar Postası, 25 Mayıs 1952)

DELİKLİ ŞİİR

Cep delik, cepken delik,
Kol delik, mintan delik,
Yen delik, kaftan delik;
Kevgir misin be kardeşlik!

Orhan Veli KANIK
(Pazar Postası, 18 Kasım 1951)

GECE

Geceyi kapımda bekletemem
Ya içeri odama almalyım
Ya beraber dışarı çıkmayalım
Geceyi kapımda bekletemem

Mazaffer Tayyip USLU
(Pazar Postası, 5 Ağustos 1951)

KİMYA DERSİNDE

Karbon atomundan hayat
Dört koldan bağı
Kimi çifte bağı
Kimi tek
Doymuş doymamış

Fatma ÖZCAN
(Pazar Postası, 9 Mart 1952)

ELDE KALAN

Hey gidi güzel günler
Dört nala geçip gittiniz
Sadece hayaliniz kaldı
Bir kuru hayaliniz.

Sabih ŞENDİL
(Pazar Postası, 15 Temmuz 1951)

İstanbul kahvehaneleri, Sultan IV. Murad Han zamanında padişah fermanıyla yasaklandığından beri Bursa kahveleri meşhur olup tiryakilerinin yüzleri gülmüştür. (s.28)

• "Yürü ileri gözüm, kalma geri. Alay bozma, tarla basma, dostların ayağına sarkma. Komadığın yere el uzatma. İki kişi söyleşirken dinleme, ekmek ve tuz hakkını gözet, nâmahreme bakıp ihanet etme. Davetsiz bir yere varma,

varnsan güvenilir yerde dürüstlere var. Sır saklar ol, her mecliste duyduğun sözleri sakla." (s.72)

• "Şefâ'at yâ Resûlallah" diyeceğime Peygamber Efendimizin meclisinin heybetinden "Se'yâhat yâ Resûlallah" dediğim hatırlama gelip Hudâ'ya hamd olsun seyahat nasip eyledin. Bin bir defa hamd ü sena edip yüzümüzi yerlere sürüp dünyada beden sağlığı ile iyi bir seyahat, son nefeste iman dileyip Cuma namazını kıldıktan sonra gemiye bindik. (s. 74)

• Samsun'un dağlarında yaban üzümü, nâdenki (ekşi pekmezi) ve armut tursusu nice bin fiçi ile İstanbul'a gelir. Gemi palamarları için kendir ipleri, gemi gomanaları, katran ve ziftleri çok meşhurdur. Bütün dünyaya kendir ipleri bu diyardan yayılır. (s.93)

• Trabzon halkı beşinci iklimde bulunduğu için suyu ve havasının tatlılığından bütün halkı gezip eğlenmeye hevesli ve zevk ehli olup içmeye ve eğlenmeye düşkünlüdür. Gamsız ve aldırışsız zarif dostlar ve âşik kimseler olduklarından yüzlerinin renkleri kırmızımsıdır. (s.109)

• Arnavutların hepsi Arap gibi saç kavimdir. Ve şiiirleri ve ezgileri Arap ezgileridir. Bundan dolayı

KİTAP OKUMA NOTLARI

SEYAHATNÂME Evliya Çelebi

Aslı adı, Derviş Mehmet Zillî'dir. 25 Mart 1611'de İstanbul'da doğdu. Seyahatname boyunca, Rum, Arap ve Acem'de, İsvç, Leh ve Çek'te, 7 iklim ve 18 padişahlık yeri 51 yıl gezip dolamıştır. Bütün bu gezdiği coğrafyada 147 dilden kelimeler toplamıştır. Evliya Çelebi'nin bugün Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde özgün metni 4.000 sayfa tutan 10 ciltlik seyahatnâmesi mevcuttur. Evliya Çelebi'nin 1685 tarihinde Mısır'da öldüğü tahmin edilmektedir.

Arnavut kavminin aslı Araptandır ki ataları Cebel-i Elheme'dir. (s.124)

• Çerkez, Abaza, Laz, Arnavut, Umman Arabi, Tayy Arabi ve Keys Arabi hepsi kardeş evlatları ve Kureys kabilesindendirler. (s.125)

• Edirne yakınında Süleyman Han'ın: "Geçme nâmetir köprüsünden ko aparısın su seni" mısra'ı söylenen köprü sahibi Mustafa Paşa'nın hayrat-u hasenâtıdır. (s.197)

• Halk arasında soğuk anılsa; "Erzurum soğuğu beni Gerede'de bulun, demiş," diye atasözünü olmuş derler. Ama halkı gayet zinde, iri yapılı ve cesur Türk taifesidir. (s.203)

• Evvelâ Amalika zamanında bu şehrin ortasında bu Tozanlı Nehri akarmış. Ferhad adında bir kimse Şirin'e âşik olup nehri şehir içinden akıtmıştır. Hâlâ Ferhadî kütünlüklerinin belirtileri şehir batı tarafındadır. Kayaları peynir gibi kesip şehre su getirmiştir. Bütün çeşmelerinin suları o kayalar tarafından gelir, büyük eserlerdir. (s.220)

[2. Cilt 1. Kitap'tan alıntı yapılmıştır. Eserin tamamı 10 cilttir.]

ATALAR SÖZÜ Tek kanatla kuş uçmaz.

meftun

Gözü bir şey görmeyen tutkulu âşik. Hayran olan. Dilimize Arapçadan geçmiştir. Şaşma, saptırma manasındaki fitne kelimesinden türetilmiştir.

LUGATÇE

HİKÂYESİ

Sait Faik ABASIYANIK

Mahalle Kahvesi, Sait Faik'in 1950'de yayımlanan ve içinde 22 öyküsünün bulunduğu kitaba adını veren öyküdür. Mahalle Kahvesi adlı kitabını yazdığı yıllarda yazar siroz hastalığına yakalandığını öğrenmiştir. Bu nedenle bu kitaptaki hikayeler 1948 yılında siroz teşhisi konulan Abasiyanik'in hastalığının ilerlediği bir dönemine tekabül eder. Mahalle Kahvesi, yer yer yazarın kapıldığı buhranları da yansıtır.

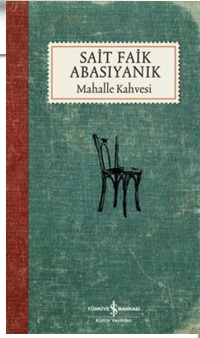
Kitaba adını veren Mahalle Kahvesi öyküsünde konu bir mahalle kahvesinde oturduğu sırada şahit olduğu bir olaydır.

Özet:

Anlatıcı, karlı bir kış akşamı mahallesinin kahvesine gider. Çay içer ve etrafına bakınır, biraz vakit geçirir. Kahvenin kapısı açıktır, içeriye üstü başı karla kaplı genç bir adam girer ve birden kahveyi derin bir sessizlik kaplar.

Anlatıcı bu zavallı gence çay ısmarlar fakat kahveci bu isteği yerine getirmeyi. Birden kahveye bir adam gelir, kahveden birilerini çağırır. Zavallı genç birden doğrulup kahveciye öle kişinin babası olup olmadığını sorar. Kahveci bu soruya kızar ve adamı tersler eve kesinlikle gitmemesini söyler. Zira evde kendisini de ölüm beklemektedir.

Anlatıcı bu son olaylara bir anlam veremez ve çevresine birtakım sorular yöneltir ve öğrenir ki bu genç adam kız kardeşini kötü yola düşürmüştür ve ailesi tarafından reddedilmiştir. Anlatıcı kıza sonradan ne olduğunu merak eder, sorar ancak cevap almak bir yana kahveci tarafından terslenir.

Yazın bu küçük mahalle kahvesinin bahçesine sık sık gittiğim için, karayelin, tipinin çılgınca savrulduğu akşam, içeriye girdiğim zaman yadırganmadım. Kahve, sapa bir yerdedi. Yapraklarını dökmüş iki söğüt ağacı ile üzerinde hala üç dört kuru yaprak sallanan bir asmayı kar öyle işlemişti ki, bahar akşamları, yaz geceleri pek sevimli olan bahçenin mora kaçan beyaz bir ışıkla dibinden aydınlık haldeki güzelliğine, girenken şöyle bir göz attığım halde, camın kenarına yerleşip de buğular silince uzun zaman daldım, hem sevdiğim. Bu mor ışık o kadar çabuk koyulaştı ki, kahve daha ışıkları bile yakmamıştı. İnce belli çay bardaklarının en güzelini önüme bırakıp giden kahveci:

- Kışın da güzel değil mi, bahçe? - dedi.

Bahçedeki mavi boyalı kasımpatlarının üzerine birikmiş karları gösterdi.

- Morukların söylenmeyeceğini bilsem, ışıkları daha yakmazdım ya -dedi-, neredeyse homurdanmaya başladılar.

Kahve, ışıklarını yakınca dışardaki karın ışığı söndü. İçeriye göz attım. Sekiz kişi ya var, ya yoktu. Küçük kapağının içinden alevler atarak yanan sac sobanın sağ tarafının neredeyse kıpkırmızı kızardığını biliyor, bekliyordum. Yanımda tavla oynayanlar vardı. Bir zaman onlara daldım. Ara sıra camı silerek alınımı camlara yapııştırıp dışarıyı seyrettim.

Evimden çıkınca ortalkın sessizliğini, bu sessizliğe lapa lapa kar yağdığını görmüş, yürümek hevesine kapılmış, ana caddeleri, arkadaş tesadüflerini malum kalabalık yolları bırakmış, karın daha tez, daha temiz biriktiği, insanların az geçtiği bir semte gitmek üzere tenha tramvaya atılmış, buraya gelmişim. Ama ben gelirken yarım saat içinde hava değişmiş, karayel kudurmuş, lapa lapa yağın kar, küçücük küçücük soğuk darı taneleri halinde kaynaşmaya başlamıştı.

Kahveciye;

- Bugünkü gazete var mı? - diye sordum.

Elime bir gazete tutuşturdu. Bir taraftan kafamdaki hadiseler delmağa çalışıyor, öte yandan kahveyi dinliyordum. Maişet derdi münakaşalarından öte insanlar bir şey konuşuyorlardı. Bir ara kahvenin kapısı rüzgârla, bir adamla beraber açılıyor, avuçlarını üfleyerek o adam içeriye dalıyor, sobanın önünde karnını, göbeğini, göğsünü dizine iyice ittirttikten sonra bir tarafa iliyor, ya kendi kendine hilyaya dalıyor yahut da bir tavla partisinin iki kişilik eğlencesine, oyuncuların itirazına rağmen bir üçüncü olarak katılıyor.

Sedirde oturan ihtiyarların yanına da orta yaşlı, ciddi adamlar gelip oturdu. Benden uzakta idiler. Ne konuştuklarını duyamıyordum, ama yüzlerinde hüzünlü bir şeyler vardı. Uzun uzun susuyorlardı. Artık epey bir zamandır kahveye insan gelmediğini fark ettim. Küçücük yuvarak saat, kahveciden yana dönük olduğu için, saatin kaç olduğunu kestiremiyorum. Epey bir zaman geçti. Birçok insanlar gitti. Kahveci, nihayet saatini benden yana çevirdi. On buçuktu. Öyle bir uyuşukluk içinde idim ki kalkıp gidemiyordum. Gitmek ister gibi kımıldandığımı sezen kahveci;

- Eviniz yakınsa acele etmeyin -dedi-. Biz, bire kadar açığız. Buradan iyi yer mi bulacaksınız?

- Ya? -dedim-. Bana bir çay daha yap öyleyse... Bir dilim de limon.

...

müzik

Da Te Nije Alija

(Aliya Sen Olmasaydın)

Tamo gdje je sunce, tamo gdje su zvijezde
tamo gdje je nebo bez oblaka
gdje se čiste duše gnijezde
gdje se oči odmicu od mraka

Na tu stranu ja okrečem glavu
u te dvore glas sve zove
sklapam oči, pružam ruke
pustim snove da zaplove

Sklapam oči, pružam ruke
pustim snove da zaplove

Ne bi sjala ovako jako
ova moja ljepa avlija
ja bi svjetlo zva mrakom
da te nije Alija

DINO MERLIN
(Edin Dervišhalidović)

Boşnakça'dan
Türkçe
Altyazılı
DİNLE

sinema

Limon Ağacı

Senaryo: Eran Riklis & Suha Araf
Yönetmen: Eran Riklis-2008 (Süre: 106 dakika)
Oyuncular: Ali Suliman, Doron Tavori, Hiam Abbass, Rona Lipaz-Michael

film'den unutulmaz replik'ler

- ★ -Seni, limon bahçesindeki ağaçlarını kesecekleri konusunda biliyordun değil mi?
- ★ -Ne oldu Ümmünasir neden ağlıyorsun?
- ★ İsraililer çok cömerttir, ama biz onların parasını almayız bunu biliyorsun değil mi?
- ★ Bütün ağaçlarını keseceğiz. Çünkü teröristler onun bahçesinde gizenip topraklarımıza sızabilir. Mantıklı değil mi?
- ★ Geçtiğimiz ay içerisinde Batı Şeria'da bulunan Filistinlilere özel ikibin zeytin ağacı söküldü.
- ★ Ağaçlar da tipki insanlar gibidir. İnsanlara benzerler, ruhları vardır. Duyguları vardır. Kendileriyle her zaman konuşulsun isterler. İliği görmek isterler.
- ★ Benim ağaçlarım gerçek ağaçlar. Benim hayatım gerçek hayat. Zaten etrafımıza bir duvar örüyorsunuz. Bu yeterli değil mi?
- ★ Bayanlar baylar anlaşılın sadece Amerikan filmleri mutlu sonla bitiyor.

KİTAP/LİK

DÜNYA KLASİKLERİ

Aleksandr Puşkin

(6 Haziran 1799 - 10 Şubat 1837)

ESERLERİ

- Ruslan i Lyudmila - Ruslan ve Ludmila (1820) (şiiir)
- Kavkazskiy Plennik - Kafkas Esiri (1822) (şiiir)
- Bahchisarayskiy Fontan - Bahçesaray Selsibili (1824) (şiiir)
- Tsygany - Çingenele (öyküsel şiiir) (1827)
- Arap Petra Velikogo - Büyük Petro'nun Arabı (tarihsel roman, bitirilmemiş) (1828)
- Poltava (1829)
- Küçük Trajedier (1830)
- Boris Godunov (1825) (dram)
- Papaz ve usugi Balda'nın hikayesi (1830) (şiiir)
- Povesni Pokoyogo Ivana Petrovicha Belkina - Ivan Petroviç Belkin'in hikayesi (5 kısa hikâyesiden oluşur: Atş, Kar Fırtınası, Cenazeci, Menzil Müdürü ve Bey'in Kızı) (1831) (düzyazı)
- Çar Saltan Masalı (1831) (şiiir)
- Dubrovskiy (1832-1833, yayımlandı 1841, roman)
- Prenses ve 7 Kahraman (1833, şiiir)
- Pıkovaya Dama - Maça Kızı (hikâye) (1833) daha sonra operaya uyarlanmıştır.
- Altın Horoz (1834, şiiir)
- Balık ve Altın Balığın Hikayesi (1835, şiiir)
- Yevgeny Onegin (1825-1832) (şiiirsel roman)
- Mednyy Vpadnik - Bronz Sivari (1833, şiiir)
- Yemeyan Pugachev isyanının Tarihi (1834, düz yazı)
- Kapitanskaya Dochka - Yüzbaşının Kızı (1836, düz yazı)
- Kirzhali - Kızal (kısa hikâye)
- Gavrilada
- Istoriya Sela Goryukhina - Goryukhino Köyü'nün Hikayesi (bitirilmemiştir)
- Sıseny iz Rıtsarskiikh Vremen - Şovayte Hikayeleri
- Yegipetskiye Nochi - Mısır Geceleri (kısa şiiirsel hikâye, bitirilmemiştir)
- K.A.P. Kern - AP. Kern'ne (şiiir)
- Bratya Razbnyniki - Haydut Kardeşler (oyun)
- Graf Nulin - Kont Nulin
- Zimniy vecher - Kış akşamı

NAKİŞ & SANAT

Kıbrıs Lefkara İşi

Tarihi 7. yy. öncesine kadar uzanan "Lefkara İşi", Kıbrıs'ın en önemli el işlerinden birisidir. Adaya özgü pek çok motifin işlendiği Lefkara İşi, genelde beyaz veya ekru yeşil renklerde yapılmaktadır.

Rivayet edilir ki: 14. yy.'da Venedik Kraliçesi Katerina döneminde Kıbrıs adasını ziyaret eden Leonardo da Vinci, ilk kez Lefkara Köyü'nde gördüğü bu nakıştan çok etkilenir.

Ziyareti sırasında, Lefkara İşinin en önemli motiflerden biri olan "dere motifi"nden yapılan bir masa örtüsünde satın alarak Milano'daki St. Trobezas Katedrali'ne hediye eder.

NOT:
Leonardo Da Vinci, İsa'nın havarileriyle yediği "Son Akşam Yemeği" tablosunda yer alan masa örtüsünde, Lefkara İşi "dere motifi"ni kullanarak tüm dünyaya bu motifi taşımıştır.

Şiir tahlilleri akademisi

Ahmet KABAKLI

Bir düşünce adamı, ancak okundukça, konuşuldukları, üzerinde tartışmalar yapıldıkça yaşar. Hâlâ canlı olan ve Türk milletine yön veren tarafları varsa bulunur. Düşüncesinin tarihi sebepleri araştırılır. Eskiyen ve yanlış olan yanları tespit olunur.

Bizde ise, devlet adamları gibi sanat ve fikir adamlarını da ancak övmek veya yermek şeklinde, sarsak bir tutum görülüyor. Çok yönlü tenkitçi ve yaşıtaçı tavra pek alışkın değiliz. Hâlbuki bir cemiyete şu veya bu tarzda tesir etmiş olan kimseler, kendilerine kızılmak veya âşik olunmak için değildirler. Onların doğru veya yanlış fikirlerine, verimlerine bakılmalıdır. Eserler ele alınarak yeni düşünce, sanat ve eylem ufukları açılmalıdır.

Burada, Ziya Gökalp'in, bence kendi açıp kendi kapadığı yeni bir tarzdaki şiir ve sanat gücü üzerinde durmak istiyorum. Gökalp'in fikir sistemine göre, hedeflerine yöneltmiş bir "manzum masal"dır bu. Gerçi kendisinden sonra Orhan Seyfi, Faruk Nafiz ve başkaları bu yolda şiirler yazmayı denemişlerdir. Fakat kanaatimce Ziya Gökalp aşılınmamıştır.

Gökalp'in düşünceleri, "Bedii (estetik) Türkçülük" bahsinde, sanat ve edebiyat tenkitçiliğine kadar da uzamıyor. Bu bâbda getirdiği temel fikir doğru, taze ve yenidir. Hâlâ ve her zaman da geçerlidir. Ana hatları ile şunu der:

Yeni Türk sanatkarları, edebiyatta ve sanatın her kolunda konuyu, tem'leri ve kaynaktan (orijinal) millî ruhu bulabilmek için "Halka doğru" gitmelidir. Böylece öz değerleri Türk halkında arayıp bulma usulüne Gökalp "tahrîş" adını veriyor. Bu sanatkarlar şiirde, romanda, musikide, ahlâkta vs. buldukları halka ait (millî) değerleri işlerken ise (çoğu Batı'da bulunan) çağdaş, yeni metotlardan istifade etmeli. Gökalp bu tutuma "tehzîp" adını veriyor.

Kısacası, işte Ziya Gökalp yeni sanatkarlara telkin ettiği bu görüşlerini yukardaki "Alageyik" şiirinde ve başka manzum masalları ile destanlarında, tam ve sağlam bir şekilde uygulamıştır.

Şiirdeki dil de, 80 yıl önce* yazılmış olduğuna inanılmayacak kadar sade, şiirli halk Türkçesidir. Uydurmacası yok, anlaşılmasız koyu "Osmanlıcası" yok, yani Ziya Gökalp'm Türk dili üzerindeki makul, geçerli görüşlerine uygundur. (*1896 yılı)

Ancak bu şiir, dili ve şiiriyeti ile, hayalleri ve amaçları ile, o gün ve bu gün için yepyeni bir eserdir.

Bu manzumede Türk halkının masal geleneğinden, masal anlatma tarzından, masal motif ve unsurlarından bol bol faydalanan Ziya Gökalp, onu "Türkçü-Turancı" mefkuresinin rayına da oturtmuştur.

Şiirde, Türk masallarının başlıca motifleri, metin boyunca sıralanıyor: Sırlı eriği kapan Alageyik... Kahramanın bindiği akdoğan... Kafdağı, geyiğin dile gelmesi, "sırolmak", kahramanı bekleyen dünya güzeli... Sırlı elma, ak sakallı cüceler, cinler, devler, dev şahı... Bir kapısı açık, öteki kapalı olan saray önünde, atın önüne et, itin önüne ot konulmuş olması... Elmas oda, ifritin tutsağı dünya güzeli... Geyiğin kız olması... "Açıl" denilince açılan kapı vs.

Türkçü-Turancı ülkü de, çok modern ve ustalıklı tarzda, bir masal örgüsü içinde yerleştiriliyor.

"Altunköşk", Türk gençlerini bekleyen esir Türk diyarlarının kapısı, giriş sarayıdır. Geyik, delikanlıya hem aşk hem de ülkü meleği hâlinde öncülük eden bir kılavuzdur. Ona "Bin yıllık çilenin dolduğunu", bin yıldır esir olan Türk illerinin kurtarılacağını müjdelemiştir... "Turan meleğini" hapseden (Türklerin hürriyet ve istiklâlini bağlayan) dev şahının (sömürgeci büyük devletin) başı kesilir. Bunun üzerine "Kırgız elbisele genç kız" kurtulur...

Oysa o meleğin kurtulması ümidi yok gibi idi; "Türk Beyi" ancak aşk ve mefkure sayesinde bu zor işi (Ferhat gibi) başardı. Çünkü "Turan meleği Türk yüce dileği" idi.

"Mefkûre", böyle dünya güzeli bir Kırgız şeklinde ona elini verince Türk dünyasının fethi kolaylaştı. Nitekim ikisi birden masal atına bindiler, Kafdağı'ndan geçtiler, yüz milyon Türk'ün kendilerini beklediği "Türk iline" vardılar.

ALA GEYİK

Çocuktum, ufacıktım, Top oynadım, acıktım.	Bir kapısı açıktı, Öteki kapanıktı.
Buldum yerde bir erik, Kaptı bir Ala Geyik.	Kapalıyı açarak, Açığa vurdum kapak.
Geyik kaçtı ormana, Bindim bir ak doğana.	At önünde et vardı, İt, ot yemez ağlardı;
Doğan, yolu şaşırdı, Kaf Dağından aşırıldı.	Otu ata yedirdim, Eti ite yedirdim.
Attı beni bir göle; Gölden çıktım bir çöle,	Açtım bir elmas oda; Dev şahını uykuda
Çölde buldum izini, Koştu, tuttu dizini.	Gördüm, kestim başını, Dedim, "Ey ifrit, hani
Geyik beni görünce, Düştü büyük sevince.	Nerede Dünya Güzeli?" Dedi, "Elimde eli!"
Verdi bana bir elma, Dedi, dinlenme, durma.	Döndüm, baktım. Bir Kırgız Elbisele güzel kız.
Dağdan yürü, kırdan git, Altın Köşke çabuk yet.	Durmuş, bakar yanımda, Şimşek çaktı canımda.
Seni bekler ezeli, Orda dünya güzeli.	Güldü, dedi: "Türk Beyi! Tanıdın mı geyiği?"
"Bin yıllık çile doldu!" Bunu dedi, kayboldu.	Kimse, beni bu devden Alamazdı. Ancak sen,
Yedim sırlı elmayı, Gördüm gizli dünyayı.	Kaya deldin, dağ yardın, Geldin, beni kurtardın."
Gündüz oldu, geceler; Ak sakallı cüceler,	Ah o imiş anladım, Sevincimden ağladım,
Korkunç devler hortladı, Cinler, cirit oynadı.	Dedim, "Turan Meleği! Türkün yüce dileği!
Kesik başlar yürürdü, Saçlarını sürürdü.	Yüz milyon Türk bu anda Seni bekler Turan'da.
Bir de baktım, melekler, Başlarında çiçekler.	Haydi, çabuk varalım, Karanlığı yaralım;
Devlere el bağlıyor, Gizli gizli ağlıyor.	Sönük ocak canlansın, Yoksul ülke şanlınsın"
Kılıcımı çıkardım, Perileri kurtardım.	İndik, iti okşadık, At sırtına atladık.
Kurtardığım periler, Adım adım geriler,	Geçtik nice dağ, kaya, Geldik Demirkapı'ya.
Kanadını açardı, Selam verir, kaçardı.	Kapanması, çok yıldır, "Açıl!" dedim, açıldı.
Az, uz gittim, dolaştım, Altinköşk'e ulaştım.	

Ziya GÖKALP

"Masal", çocuklar için olduğu kadar, büyüklere de sırlı ve derin gerçekler söyleyen bir türdür. Eğitim ve terbiye üzerinde değerli buluş ve görüşleri olan Gökalp'in, öncelikle çocuklara seslenmek istediği, "Çocuk edebiyatı"nın çok güzel örneklerini de verdiği görülüyor. Alageyik'ten başka, bu çeşitten daha pek çok şiiri ve yazıları vardır.

Masallar, milletlerin, halkın ve yoksulların ümit, dilek ve arzularını en güzel aksettiren bir sözlü edebiyat çeşididir. Şair burada o arzu ve emellere şuur ve yön vermek istemiştir. Masal türüne sosyal, millî bir muhteva yerleşmiştir.

Masallar, hayal ve fantezilerin kanat çırpıtığı, olmayacak şeylerin öldürüldüğü, fazilet ve hakkın sonunda zafere ulaştığı, sık sık gerçeküstüce varan, gerçeği ideal için kullanan eserlerdir. Alageyik'te, masalın bu kurallarına ve unsurlarına dikkat edildikten başka, Ziya Gökalp'in filmlik, sahnelik boyutlarda sergilenen hayal gücü de görülmektedir:

Alageyik'in ik defa görüldükten sonra bir dünya güzeline dönüşmesi... Oğlanın, gölleri, çölleri, Kafdağı'nı bir hamlede aşması... Gündüz olan geceler, ak sakallı cüceler, koşuşan cinler... Yerde saçlarını stürüyen kesik başlar... Devlere el bağlayan başı çiçekli melekler... Kanadını açarak selâm verip uçan periler... Elma odalı Altunköşk vs... (Tercüman, 28 Mart 1976) [Şiir İncelemeleri, Türk Edebiyatı Vakfı, 2. Baskı, 2003, s.251-255]

